

MAT Á ÁHRIFUM LAGASETNINGAR*

– sbr. samþykkt ríkisstjórnarinnar frá 24. febrúar 2023

*umfjöllun um einstök efnisatriði misjafnlega ítarleg, eftir umfangi máls og eðli

Málsheiti og nr.	Frumvarp til laga um breytingu á lögum um almannatryggingar, nr. 100/2007 (aldursviðbót og launavísitala) FRN25010188
Ráðuneyti	Félags- og vinnumarkaðsráðuneyti.
Stig mats	☒ Frummat, sbr. 1. gr. ☐ Endanlegt mat, sbr. 10. gr.
Dags.	23. janúar 2024.

A. Greining og mat á fjárhagslegum áhrifaþáttum fyrir ríkið

1. Áætluð fjárhagsáhrif fyrir ríkið vegna helstu breytinga og ráðstafana sem felast í fyrirhugaðri lagasetningu, þar sem tilgreindir eru sérstaklega áhrifaþættir á fjárhag ríkissjóðs.

- a) Hvaða fjárhagsgreining, rekstraráætlanir, reiknilíkon eða önnur áætlanagerð hefur farið fram við undirbúning fjárhagsmatsins? Annars vegar hefur FJR lagt gróft mat á kostnað vegna viðmiðs um launavísitölu fyrir árið 2025 í stað launaþróunar og mat áhrif þess um 3,4 ma.kr. fyrir árið 2025. Hins vegar hefur FRN gert samanburð á hækkun bóta almannatrygginga síðustu ár og hækkun launavísitölu og hefur sá munur verið um 1,1% að meðaltali. Ef eingöngu er litið til munar þar sem launavísitala er hærri en hækkun bóta og áhrifin metin núll þegar hækkun bóta er meiri er munurinn 1,6%. Það er því munur sem nemur 2,6 til 3,8 ma.kr. á ári að meðaltali. Munurinn getur hins vegar verið munur meiri eða enginn og kann að sveiflast mikið milli ára. Verði gildistíminn afturvirkur til 1.1.2025 má gera ráð fyrir óskað verði eftir 3,4 ma.kr. fjárheimild í fjárákalogum á árinu 2025 en vegna næstu ára kemur aukningin fram í útreikningi á launa- og verðlagsbótum fjárlagafrumvarpa.

Um er að ræða breytingu á verklagi við útreikning á launa og verðlagsbótum almannatrygginga og því munu væntanleg aukin útgjöld því ekki falla undir tillögur í fjármálaáætlun þar sem launa og verðlagsbætur eru ekki tilgreindar í henni.

Þá hefur TR lagt mat á kostnað við að ellilífeyrisþegar sem uppfylla skilyrði um aldursviðbót örorku skv. nýju örorkulífeyriskerfi fá slíka aldursviðbót greidda, þ.e. frá 1.1.2026 og að fjárhæðir séu þær sömu og nýja kerfið gerir ráð fyrir. Metið er að kostnaður á ári sé um 300 m.kr.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Meðaltal 2016-2024
Launavísitala í desember (nóv 2024)	9,1%	6,9%	6,0%	4,5%	7,2%	7,3%	12,4%	6,7%	5,9%	
Hækkun bóta almannatrygginga	9,7%	7,5%	4,7%	3,6%	3,5%	3,6%	7,6%	9,9%	5,6%	
Mismunur	0,6%	0,6%	-1,3%	-0,9%	-3,7%	-3,7%	-4,8%	3,2%	-0,3%	-1,1%
Mismunur þegar launavísitala hærri	0,0%	0,0%	-1,3%	-0,9%	-3,7%	-3,7%	-4,8%	0,0%	-0,3%	-1,6%

- b) Helstu forsendur sem áætlanir byggja á og næmni niðurstaðna fyrir frávikum. Forsendur byggja á núverandi greiðslum almannatrygginga, fjölda greiðsluþega og sögu síðustu ára. Töluverð óvissa er um forspárgildi sögunnar hvað varðar efnahagsþróun næstu ára.
- c) Eru fjárhagsáhrif tímabundin eða varanleg? Varanleg
- d) Skorður sem eru settar fyrir útgjöldum og hvatar sem geta haft áhrif á útgjaldaþróun. Um er að ræða greiðslur úr tilfærslukerfi almannatrygginga þar sem þeir sem undir það falla eiga rétt á greiðslum og munu fjárheimildir vegna þeirra því falla niður séu útgjöld undir áætlun en koma til greiðslu þó útgjöld fari umfram fjárheimildir. Regluverk almannatrygginga og framkvæmd þeirra eru þau kerfi sem setja skorður við útgjöldum.

- e) Aðskilin umfjöllun um brúttóáhrif á tekjuhlíð og gjaldahlíð en einnig tilgreind nettóáhrif á afkomu. Um er að ræða hækkun á greiðslum almannatrygginga til einstaklinga sem greiða skatt og vænta má að tekjuskattur og útsvar sé greitt af fjárhæðinni, samanlagt er það 31,49% af fjárhæðinni í staðgreiðslu á fyrsta þrepi og þar af 16,55% stig í tekjuskatt sem skilar sér þá til baka í ríkissjóð.

2. Tekjubreytingar.

- Sjá gátlista fyrir mat á fjárhagsáhrifum. Á ekki við

3. Útgjaldabreytingar.

- Sjá gátlista fyrir mat á fjárhagsáhrifum. Allt að 3-4 ma.kr. á ári

4. Eignabreytingar.

- Sjá sérstakan gátlista fyrir mat á fjárhagsáhrifum. Á ekki við

Aðrir áhrifaþættir varðandi ríkisfjármál. Á ekki við

- a) Samræmi við viðmið og sjónarmið um fyrirkomulag á útgjaldastýringu og umbúnað í fjárlögum.
- b) Samræmi við viðmið um framsetningu fjárlaga og reikningshaldslegan grundvöll samkvæmt lögum um opinber fjármál.
- c) Uppbygging skattkerfis og tekjuöflunar ríkissjóðs.
- d) Forsendur og umbúnaður þjónustugjalda – lagakröfur.
- e) Rekstrarform ríkisstarfsemi.
- f) Opinber innkaup og útboð.
- g) Eignaumsýsla ríkisins.
- h) Réttindi og skyldur ríkisstarfsmanna.
- i) Ríkisstyrkir og ívilnanir, þ.m.t. samræmi við reglur ESA, sbr. 61. gr. EES-samningsins. Ath. tilkynningarskyldu með tveggja mánaða fyrirvara.

B. Samræmi við útgjaldaramma og fimm ára fjármálaætlun – fjármögnun

1. Hefur verið gert ráð fyrir þeim fjárhagsáhrifum á málaflokk sem leiða kunna af samþykkt frumvarpsins:

- a) í gildandi fjárlögum
nei
- b) í fjárlagafrumvarpi komandi árs
nei
- c) í fimm ára fjármálaáætlun ríkisstjórnarinnar
nei

2. Hafi ekki þegar verið gert ráð fyrir útgjöldum við verkefni, hvernig er þá ætlunin að finna þeim stað innan útgjaldaramma málaflokks, t.d. með tilfærslu fjármuna eða með því að draga úr öðrum útgjöldum?

Skv. stefnuyfirlýsingu ríkisstjórnar

3. Tengist einhver ný eða aukin tekjuöflun verkefninu? nei

C. Efnahagsáhrif – áhrif á atvinnulíf, vinnumarkað og samkeppni

1. **Hagræn áhrif á heildareftirspurn og einstaka markaði – hagstjórnarsjónarmið.**

Á ekki við

2. **Áhrif á fyrirtækjaeftirlit og reglubyrði, hversu mörg fyrirtæki verða fyrir áhrifum og hvers konar fyrirtæki? Einföldun laga eða stjórnáslu? Leitað umsagnar ráðgjafarnefndar um opinberar eftirlitsreglur, sbr. lög nr. 27/1999?**

– Sjá leiðarvísinn „Grunnmat á eftirlitsreglum“

Á ekki við

Samkeppnisskilyrði.

- a) Líkur á því að fjöldi fyrirtækja á markaði takmarkist með beinum hætti vegna reglusetningar (líklegt ef aðgerðin felur í sér einhvers konar einkarétt, leyfiskerfi eða kvóta).
- b) Líkur á því að fyrirtækjum á markaði fækki með óbeinum hætti vegna reglusetningar (líklegt ef aðgerðin felur í sér aukinn kostnað við inngöngu á markað eða tekur aðeins til hluta starfandi fyrirtækja).
- c) Takmarkanir á möguleikum fyrirtækja til þess að mæta samkeppni vegna reglusetningar (líklegt ef aðgerðin hefur áhrif á verð fyrirtækja eða eðli vörunnar, t.d. staðlar eða ef aðgerðin takmarkar sölusvæði, svigrúm til að auglýsa eða til að ákveða hvernig vara er framleidd).
- d) Takmarkanir á frumkvæði fyrirtækja til að stunda virka samkeppni vegna reglusetningar (líklegt ef aðgerðin felur í sér að fyrirtæki verði undanþegin samkeppnislögum eða ef fyrirtæki bera skyldu eða eru hvött til að skipta með sér hvers konar viðskiptalegum upplýsingum)

D. Önnur áhrif

1. **Áhrif á fjárhag sveitarfélaga, sbr. 129. gr. sveitarstjórnarlaga, nr. 138/2011.**

– Ath. að skylt er að leggja slíkt mat fyrir Samband íslenskra sveitarfélaga til umsagnar og tilkynna niðurstöðu máls til samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytisins.

Verður leitað umsagnar

2. **Áhrif á frelsi til að veita þjónustu (með eða án staðfestu á Íslandi).**

– Ath. tilkynningarskyldu til ESA með fjögurra mánaða fyrirvara, sbr. 1. og 2. gr. reglugerðar nr. 666/2011. Á ekki við

3. **Áhrif á tæknilegar reglur um vöru og fjarþjónustu, sbr. lög nr. 57/2000.**

– Ath. tilkynningarskyldu til ESA með þriggja mánaða fyrirvara, sbr. 1. og 2. gr. reglugerðar nr. 666/2011. Á ekki við

Áhrif á byggðalög. Á ekki við

Áhrif á frjáls félagasamtök. Á ekki við

4. **Áhrif á jafnrétti kynjanna.**

– Sjá leiðarvísi fyrir mat á jafnréttisáhrifum.

– Sjá greiningarramma fyrir jafnréttismat.

Konur eru fjölmennari í hópi þeirra sem fá greiðslur frá almannatryggingum enda með lægri ævitekjur að jafnaði og mun frumvarpið verði það að lögum hafa jákvæð áhrif á jafnrétti kynjanna.

Áhrif a lýðheilsu. Á ekki við

Áhrif á menntun, nýsköpun og rannsóknir. Á ekki við

Áhrif á möguleika einstaklinga og fyrirtækja til að eiga samskipti þvert á norræn landamæri. Á ekki við

Áhrif á stjórnslu, svo sem hvort ráðuneyti og stofnanir eru í stakk búin til að taka við verkefni. Á ekki við

5. **Áhrif á stöðu tiltekinna þjóðfélags hópa, svo sem aldurshópa, tekjuhópa, mismunandi fjölskyldugerðir, launþega/sjálfstætt starfandi/utan vinnumarkaðar.**

Bætir stöðu þeirra sem njóta greiðslna almannatrygginga og er hluti þeirra í viðkvæmri félagslegri og fjárhagslegri stöðu.

6. **Áhrif á umhverfi og sjálfbæra þróun.** Á ekki við |

E. Niðurstaða mats – með vísun í fylgiskjöl ef við á

1. **Samandregin niðurstaða fjárhagsáhrifa fyrir ríkissjóð – heildarútkoma varðandi tekjur, gjöld, afkomu og efnahag.**
3-4 ma.kr. útgjaldaaukning á ári.
2. **Önnur áhrif en bein fjárhagsáhrif, álitamál eða fyrirvarar sem ástæða þykir til að vekja athygli á.**
Á ekki við
3. **Samfélagslegur ávinningur veginn á móti kostnaði og fyrirhöfn (ekki gerð krafa um tölulegt mat).** Á ekki við |

F. Til útfyllingar vegna endanlegs mats – breytingar frá frummati

1. **Voru áform um lagasetninguna ásamt frummati á áhrifum kynnt fyrir FJR?**
2. **Eru helstu efnisatriði frumvarpsins óbreytt/lítið breytt frá þeim tíma?**
3. **Ef gerðar hafa verið breytingar umfram það, sbr. það frummat á áhrifum frumvarpsins sem áður var kynnt, hverjar eru þær og hver eru fjárhagsáhrifin?**
|